

prepodavatelei – M.: TC «Sfera», 1999. – с. 192 4. **Martinenko O.A.** Korekciya dezadaptivnoi povedinki molodshih scolyariv. – Ch.;Vid-vo «Ranok», 2011. – 1 с.76 5. **Mukhina V.S.** Vozrastnaya psichologiya; fenomenologiya razvitiya, detstvo, otrochestvo; Uchebnok dlya stud. vuzov. – 4-e izd., stereotip. – M.:Izdatskiy centr «Akademiya», 1999. – 456 с.

Мухіна А.Ю., Янушоніс А.В. Порівняльний аналіз взаємодії вчителів й учнів при різних моделях організації педагогічної освіти

У статті розглядається проблеми виникнення та прояву дидактогенії у дітей молодшого шкільного віку із ЗПР, які навчаються в різних типах навчальних закладів, а саме: в інклюзивних класах, інтегрованих та спеціалізованих навчальних закладах. Здійснено аналіз загальної та спеціальної психолого-педагогічної наукової літератури з метою з'ясування стану вивчення проблеми дидактогенії, узагальнення та систематизації теоретичних положень. Було проаналізовано стан проблеми дидактогенії в наш час та обрано методологічний інструментарій для діагностики шкільної дезадаптації у дітей молодшого шкільного віку та особливостей стилю спілкування педагогів з учнями, що мають інтелектуальні недоліки (ЗПР) і з тими, що розвиваються нормально. Зазначено, що особливості шкільної ситуації навчання, як двостороннього процесу взаємодії педагога з учнем, у дітей молодшого шкільного віку із ЗПР та типовим розвитком у навчальних закладах різних типів(в інклюзивних класах, інтегрованих та спеціалізованих навчальних закладах) є різним. Виявлені та обгрунтовані найбільш комфортні моделі навчання та стилі спілкування вчителів з дітьми різних типів навчальних закладів. Визначені основні напрямки подолання проблеми дидактогенії в різних типах навчальних закладів.

Ключові слова: дидактогенії, інклюзія, інтеграція, затримка психічного розвитку, стилі спілкування.

Мухина А.Ю., Янушонис А.В. Сравнительный анализ взаимодействия учителей и учеников при различных моделях организации педагогического образования

В статье рассматриваются проблемы возникновения и проявления дидактогении у детей младшего школьного возраста с ЗПР, которые обучаются в разных типах образовательных учреждений, а именно: в инклюзивных классах, интегрированных и специализированных типах образовательных учреждений. Осуществлен анализ общей и специальной психолого-педагогической научной литературы с целью выяснения состояния изучения проблемы дидактогении, было произведено обобщение и систематизация теоретических данных. Было проанализировано состояние проблемы дидактогении в настоящее время и выбран методологический инструментарий для диагностики школьной дезадаптации у детей младшего школьного возраста и выбора учителями определенных стилей общения с детьми, которые имеют нарушения интеллекта (ЗПР) с детьми с типичным развитием. Указано, что особенности школьной ситуации обучения, как двустороннего процесса взаимодействия педагогов с учениками разных типов образовательных учреждений (инклюзивных классов, интегрированных и специализированных типах образовательных учреждений) являются разными. Определены и обоснованы наиболее комфортные модели обучения и стили общения учителей с детьми, которые обучаются в разных типах образовательных учреждений. Определены основные направления преодоления проблемы дидактогении в разных типах образовательных учреждений.

Ключевые слова: дидактогении, инклюзия, интеграция, задержка психического развития, стили общения.

Mukhina A.Y., Janushonis A.V. Comparison of pedagogical interaction teachers and pupils in different organization models pedagogical education

In the (following) article are described the problems of the violation of pedagogical tact with children with mental retardation in the primary school. Represented the analysis of the researches of the particular manifestations in children violations pedagogical tact in different types of educational institutions: inclusive classes, integrated and special types of educational institutions. Made the analysis of the general and special psychological and pedagogical literature. There were check the condition of the studying problem about school disadaptation, and had been produced generalization and systematization of theoretical results. Stated that the singularities the school learning situation, as a bilateral process of interaction of teachers with pupils of different types of educational institutions (inclusive classes, integrated and specialized types of educational institutions) are different. Been highlighted styles of communication of teachers with pupils who are the most favorable for a better development of the child with mental retardation. There are determined and proved. Determined and proved the most comfortable learning model and communication styles of teachers with children who are studying in different types of educational institutions.

Keywords: violation of pedagogical tact, inclusion, integration, mental retardation, styles of communication.

Стаття надійшла до редакції 02.03.2014

Статтю прийнято до друку 13.03.2014

Рецензент: д.п.н., професор О.П.Глоба

УДК: 376.091.33-027.22-056.36:796

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГРИ У СПЕЦІАЛЬНОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Омельченко М.С.
кандидат педагогічних наук

Дитячий фольклор, як невід'ємна частина практичної педагогіки народу, протягом століть формував естетичні риси дитини, становлячи морально-етичну основу розвитку особистості у традиції народного

виховання, його твори сприяли фізичному і моральному здоров'ю дитини, розвитку її розумових здібностей, підготовці до суспільно-корисної діяльності. Художнє слово, водночас з живими спостереженнями, збагачувало знання дітей про навколишній світ, вчило доброті і співчуттю, допомагало у самоствердженні. Саме тому використання народних ігор у корекційно-виховному процесі спеціального дошкільного закладу є актуальним і важливим.

Навчально-виховний процес у спеціальному дошкільному закладі є частиною загального процесу формування та всебічного розвитку особистості розумово відсталих дошкільників, який поєднує діяльність дитини як на спеціально організованих заняттях, так і під час проведення дозвілля. Одним із ефективних засобів здійснення корекційного впливу на психофізичний розвиток розумово відсталих дітей є організація та проведення з ними на заняттях та під час прогулянок національних ігор. На значний розвивальний вплив національної гри на всебічний розвиток дитини вказано у працях К.Д. Ушинського, Є.М. Водовозової, А.С. Симонович, Л. Марушинець та ін. Проте реалізація цих виховних засобів зазнає особливих ускладнень у зв'язку з тим, що на даний час не існує необхідної науково-методичної бази з проблеми використання засобів народної творчості у корекційно-виховному процесі спеціальних дошкільних закладів. Більшість наукових досліджень та методичних розробок з даної теми відносяться до загальної педагогіки, а у спеціальній педагогіці ця галузь розроблена набагато менше.

У своєму дослідженні ми поставили мету виявити корекційно-розвивальні можливості українських народних ігор та умови їх продуктивного застосування у навчально-виховному процесі спеціальних дошкільних закладів.

Ми припустили, що українські народні ігри несуть у собі величезний корекційно-розвивальний потенціал, реалізація якого можлива лише при комплексному підході до вивчення та застосування засобів народної творчості у навчально-виховному процесі спеціальних дошкільних закладів з урахуванням особливостей розвитку ігрової та мовленнєвої діяльності їх вихованців.

У психолого-педагогічній літературі питання розвитку дітей через гру розглядали багато вчених (З.М. Богуславська, Л.О. Гендер, О.В. Запорожець, Д.Б. Ельконін, Є.О. Смирнова, О.І. Сорокіна, А.М. Фролова та ін.). У дефектологічній літературі цій проблемі також відведено важливе місце. Розроблено значну кількість ігор для корекції вад мовлення у дітей із заїкуванням, із загальним недорозвиненням мовлення (Г.А. Волкова, Г.І. Павлова, В.І. Рождественська, В.І. Селєверстов та ін.). Розроблено ігри з розвитку сенсорної сфери та мислення розумово відсталих дошкільників (О.А. Катаєва, О.А. Стребелева), мовлення розумово відсталих дітей (А.В. Гришина, Є.Я. Пузиревська, Є.В. Сочеванова та ін.).

Корекційне значення гри зазначав Л.С. Виготський, який вважав, що сюжетно-рольова гра створює зону найближчого розвитку дитини, бо саме в ній вона підіймається вище своїх можливостей. Завдяки грі у свідомості дитини відзначаються та усвідомлюються соціально прийнятні етичні норми поведінки [2].

У грі формуються уявлення розумово відсталих дітей та деякі розумові здібності. Саме у грі починає формуватися символічна (знакова) функція свідомості, що складається з використання замість реальних предметів та дій їх заміників, яка поступово переходить у використання внутрішніх заміників. Це перебудовує всі психічні процеси дитини, дозволяє їй будувати у розумі уявлення про предмети та явища та застосовувати їх при вирішенні різноманітних розумових завдань.

Значний вплив здійснює ігрова діяльність на мовленнєвий розвиток розумово відсталих дошкільників. Н.Д. Соколова вказувала на те, що у процесі гри закріплюється та активізується лексика, полегшується та прискорюється процес оволодіння граматикою рідної мови, збагачується активний і пасивний словник. Гра відображує різноманітні соціальні ситуації та відносини, адже завдяки їй долається ситуативне значення, збільшується семантичне навантаження слів [6].

Велике значення має ігрова діяльність у розвитку комунікативної функції мовлення. Завдяки їй встановлюється контакт, викликаються позитивні емоції, вирішуються конфліктні ситуації, що є передумовами повноцінного спілкування розумово відсталих дітей із дорослими та однолітками. У грі долається мовленнєва замкненість та бажання розумово відсталих дошкільників уникнути розмови. У сюжетно-рольовій грі дошкільники отримують перші навички планування діяльності, що має велике значення при розвитку плануючої та регулюючої функції мовлення [4].

При олігофренії страждає розвиток особистості у цілому. У грі відбувається розвиток емоційно-вольової сфери дошкільників, вони отримують навички правильної поведінки (спочатку довільної, потім моральної). Діти стають менш агресивними, більш організованими, вчать розуміти, враховувати та прислухатися до думки інших людей (дорослих та однолітків). Л.І. Божович вважав, що завдяки ігровій діяльності зароджуються первинні колективні відносини між дошкільниками, формуються вищі почуття – співчуття, співпереживання [1].

У процесі ігрової діяльності здійснюється той механізм, який переводить вимоги оточуючого соціального середовища, суспільства у потреби дитини, тобто відбувається соціалізація дитини.

Таким чином, завдяки грі у психічному розвитку дитини відбуваються значні зміни, виникають основні

психічні новоутворення (головне з них – уявлення) даного віку, формуються якості, що підготовлюють перехід до нового, вищого ступеню розвитку.

Програмою виховання та навчання розумово відсталих дошкільників передбачено використання народних ігор, які сприяють виправленню дефектів та виробленню навичок правильної поведінки, створюють позитивний настрій, стримують негативні емоції та реакції, випереджають формування та закріплення стереотипів неправильної поведінки, навчають поважати дорослих та однолітків. Цей вплив, хоча й відбувається у легкій жартівливій формі, приносить вагомий результат.

Народні ігри впливають на формування та корекцію всіх психічних процесів – від елементарних до найскладніших. У грі зміцнюється довільна увага, пам'ять, корегуються операції мислення, сприймання тощо. В умовах гри розумово відсталі діти краще зосереджуються та запам'ятовують більше інформації, ніж за прямою вказівкою дорослого.

Більшість українських ігор передбачають наявність кількох учасників, кожен з яких має певну роль, виконує певні дії та залежить від інших гравців. Таким чином народні ігри допомагають у створенні початкової форми дитячого колективу.

Провідні педагоги Є.І. Тихєєва, А.С. Симонович, А.М. Богущ, Т.М. Котик та ін. також зазначили важливу роль народних ігор під час ознайомлення дошкільників з навколишнім середовищем та розвитку мовлення.

Використання українських народних ігор у навчально-виховному процесі спеціальних дошкільних закладів зазнає ускладнень не лише у зв'язку з відсутністю повноцінної науково-методичної бази. Труднощі оволодіння розумово відсталими дошкільниками засобами народної творчості обумовлені також невідповідністю їх інтелектуального та мовленнєвого розвитку.

Детальний аналіз та розбір запропонованих народних ігор показав, що вони у своїй більшості не підходять для роботи з розумово відсталими дошкільниками. Визначимо труднощі застосування їх у корекційно-виховному процесі спеціальних дошкільних закладів.

По-перше, запропоновані програмою народні ігри не завжди відповідають рівню та особливостям інтелектуального та мовленнєвого розвитку розумово відсталих дітей, а по-друге, на даний час не існує повноцінної теоретичної бази, що стосується саме засобів народної творчості, на яку б педагоги-дефектологи могли спиратися при роботі з розумово відсталими дошкільниками.

Аналіз програми виховання та навчання розумово відсталих дошкільників показав, що національні ігри заплановані переважно у розділі «Ігрова діяльність».

Більшість ігор, запропонованих програмою, мовленнєві. Відомо, що у розумово відсталих дошкільників не сформовані передумови мовленнєвого розвитку: предметна діяльність, інтерес до оточуючого, слухова увага та сприймання, фонематичний слух, артикуляційний апарат [7].

Програма спеціальних дошкільних закладів передбачає вже на першому році навчання на заняттях з ігрової діяльності розучування таких творів народної творчості, як утішки та листівки, оволодіння якими залежить від мовленнєвого розвитку. За даними Г.В. Кузнєцової, у розумово відсталих дітей у 3 роки мовлення складає лепет, звуконаслідування, у деяких спостерігаються незначний запас слів. Тому на першому році навчання недоцільно розучувати запропоновані програмою такі утішки та листівки, як, наприклад, утішка «Сорока-ворона» [3].

На другому році навчання програмою запропоноване ознайомлення розумово відсталих дошкільників з примовками, закличками, лічилками та мирилками. Труднощі оволодіння дітьми примовками та закличками пов'язані не лише з недоліками їх мовленнєвого розвитку, а й з тим, що дані твори незрозумілі та недоступні за своїм змістом дітям даної категорії, як наприклад, у примовки «Павле-Павле, вистав рогу!».

Виникнення закличок та примовок пов'язане з вірою людини у магічну силу слова. Наприклад, закличка «Не йди, не йди, дощичку». Зміст таких ігор також є складним для розумово відсталих дошкільників.

Оскільки народні ігри виникли давно, у них зустрічаються архаїзми, історизми та діалектизми, вводити які до словника розумово відсталих дошкільників недоцільно. Тому перед застосуванням у навчально-виховному процесі спеціальних дошкільних закладів народні ігри мають пройти певну модернізацію та адаптацію [5].

На третьому році навчання програмою передбачається ознайомлення дітей з календарно-обрядовими іграми, а також із скоромовками та мовчанками. Привертає увагу те, що в розділі програми «Розвиток мовлення» ознайомлення з даним жанром української народної творчості передбачене ще з другого року навчання, а у розділі «Ігрова діяльність» лише з третього. У той же час у даному розділі запропонована велика кількість календарно-обрядових ігор: веснянки, купальські пісні, жнивварські хороводи, щедрівки та колядки. У процесі ознайомлення з даним жанром народної творчості діти повинні отримати хоча б основні дані про історію та причини виникнення кожного виду запропонованих ігор. Такий обсяг інформації розумово відсталі не в змозі засвоїти за такий короткий термін.

На даний час з великого різноманіття календарно-обрядових ігор використовується в основному лише

колядки та щедрівки, що в певній мірі полегшує процес ознайомлення та вивчення їх, наприклад, відома щедрівка «Щедрик – ведрик, дайте вареник».

Проведення народних ігор пов'язане у першу чергу з виконанням певних обрядів, що у даний час не актуально для дітей, а це викликає труднощі в розумінні змісту та розучуванні тексту («Ой, весна, весна, ти красна!», «А ми рутоньку посіємо, посіємо!», «Жали женчики, жали, жито, пшеницю збирали» та ін.). Отож роботі з розучування даних творів повинно передувати ознайомлення з традицією та історією їх виникнення.

Лічилки, як жанр українського дитячого фольклору, дуже різноманітні. Серед них є такі, що існують здавна; в них зустрічаються деякі історичні ремінісценції, давні реалії, певна незрозумілість («Котилася торба з високого горба»). Тому доцільніше було б пристосовувати для лічби твори інших жанрів – звичайнісінькі пісеньки, заклички, ігрові приспівки тощо.

Мовчанки та небилиці мають викликати у дітей емоційне задоволення та позитивний настрій, але щоб викликати ці почуття у розумово відсталих дітей, ці твори повинні бути доступними та зрозумілими за змістом.

Ігровий ефект скоромовок будується на навмисному утрудненні вимови певного тексту, викликаному відповідним розташуванням звуків. Для розумово відсталих така розвага має й практичне значення – допомагає формуванню мовленнєвого апарату, привчає до складних поєднань звуків. Скоромовки повинні не лише бути доступними за змістом, але й за звуковимовою. Робота з даним жанром народної творчості має починатися на заняттях з розвитку мовлення, а на заняттях з ігрової діяльності – закріплюватись.

Четвертий рік навчання – підсумковий у дошкільному періоді. Основна його мета – підготовка розумово відсталих до навчання у школі. Протягом цього року посилюється робота з систематизації знань, одержаних на попередніх етапах навчання. Програма передбачає ознайомлення з народними звичаями, традиціями, а також розширення знань скоромовок, народних загадок, уявлень про використання українським народом календарно-обрядових свят та ігор тощо.

Вивчення та розучування передбачених програмою народних ігор без ознайомлення з історією їх виникнення та традиціями застосування перетворюється у механічне заучування. Для запобігання цього, перед безпосереднім вивченням творів національного фольклору, діти повинні отримати основну інформацію про походження кожного з даних творів у легкій та доступній формі.

Привертає увагу той факт, що у програмі спеціальних дошкільних закладів у розділі «Ігрова діяльність» українські ігри виділяються як окремий підрозділ, також як і дидактичні, і рухливі, і театралізовані, і сюжетно-рольові. Але ж серед великого розмаїття національних ігор є і дидактичні, і рухові, і театралізовані, і сюжетно-рольові, причому основною їх рисою є співіснування декількох видів ігрової діяльності в одній грі. Тому, можливо, було б доцільніше окремо у програмі виділити, наприклад, календарно-обрядові ігри, як жанр народної творчості.

Аналіз програми спеціальних дошкільних закладів (розділ «Ігрова діяльність») показав такі результати:

- українські народні ігри не посідають належного місця у навчально-виховному процесі спеціальних дошкільних закладів, входячи до загальної системи ігор як окрема частина;
- запропоновані програмою ігри у своїй більшості не підходять для роботи з розумово відсталими дошкільниками та не відповідають завданням корекційно-педагогічної роботи з ними;
- застосування програмних ігор у навчально-виховному процесі спеціальних дошкільних закладів викликає багато труднощів та ускладнень, які обумовлені їх багатим мовленнєвим супроводженням, присутністю в іграх усталених слів, архаїзмів, діалектизмів та глибоким, незрозумілим міфічним змістом, а також особливостями інтелектуального та мовленнєвого розвитку дітей даної категорії і, звичайно, російськомовним оточенням.

Таким чином, існуюча програма навчання та виховання розумово відсталих дошкільників (розділ «Ігрова діяльність») щодо використання українських народних ігор потребує певних змін та доповнень, а також методики їх використання, які б забезпечили створення позитивних умов реалізації корекційно-розвиваючого потенціалу засобів народної творчості.

Спираючись на проведений нами аналіз програми навчання та виховання розумово відсталих дошкільників, програмних ігор та використання їх у практиці роботи спеціальних дошкільних закладів, ми розробили методичні вимоги до застосування національних ігор, припустивши, що саме за умови їх виконання буде можливим розкриття їх корекційно-розвиваючого потенціалу. Основною з цих вимог є інтеграційно-комплексний підхід до використання у корекційно-педагогічному процесі спеціальних дошкільних закладів українських народних ігор, який передбачає ознайомлення та вивчення українських народних ігор не лише на заняттях з ігрової діяльності, а на всіх організаційних формах роботи, що проводяться у спеціальних дошкільних закладах, та у вільний час.

Враховуючи корекційно-розвиваючі, навчальні та виховні завдання, у досягненні яких допомагають різні жанри української народної творчості, ми визначили організаційні форми роботи у спеціальних дошкільних закладах, на яких було б доцільно проводити кожний з запропонованих програмою у розділі «Ігрова діяльність»

жанрів національного фольклору.

Досягти кращих результатів засвоєння розумово відсталими українських народних ігор та реалізувати корекційно-розвиваючі можливості народної творчості можливо при виконанні таких основних вимог:

- вивчення педагогами-дефектологами української мови та народного фольклору;
- одночасне, паралельне вивчення дошкільниками з порушенням інтелекту українських народних ігор на заняттях з ігрової діяльності, розвитку мовлення, ознайомлення з оточуючим середовищем та у вільний час;
- підготовка розумово відсталих дошкільників до засвоєння народної творчості, що передбачає формування первинних уявлень про український фольклор та його основні особливості;
- вибіркоче вживання народних ігор, відповідно до рівня знання української мови, а також особливостей інтелектуального та мовленнєвого розвитку дошкільників;
- збільшення кількості проведення народних свят та обрядів у спеціальних дошкільних закладах та залучення дітей до посиленої участі в них.

Застосування у корекційно-педагогічному процесі спеціальних дошкільних закладів українських народних ігор відповідно до розробленого інтегративно-комплексного підходу показало обнадійливі результати. Значно збільшився інтерес дітей до цього виду ігор, з'явилося стійке позитивне ставлення до української мови та українських народних ігор, покращилося їх засвоєння, що, в свою чергу, позитивно відзначилося на рівні розвитку мовлення і рухів дітей, їхнього загального емоційного стану, збагатило ігрову діяльність і значно поширило коло народознавчих уявлень.

Таким чином, українські народні ігри мають величезний корекційно-розвиваючий потенціал, реалізувати який можливо лише при створенні певних умов їх використання в навчально-виховному процесі, основною з яких є інтеграційно-комплексний підхід до застосування засобів народної творчості у спеціальному дошкільному закладі.

Література

1. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л.И.Божович – М., 1968. – С. 46-52.
2. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка / Л.С.Выготский // Вопросы психологии. –1996. -№6. – С.17-19.
3. Кузнецова Г.В. Некоторые особенности речевого развития умственно отсталых детей / Г.В.Кузнецова // Дефектология. – 1976. -№3. – С. 78-81.
4. Лубовский В.И. Развитие словесной регуляции действий у детей / В.И.Лубовский – М.,1978. – С. 27-28.
5. Луцак А. Народні ігри як засіб збагачення дитячої лексики / А.Луцак // Дошкільне виховання. –1997. -№4. – С.9-11.
6. Соколова Н.Д. Развитие игровой деятельности умственно отсталых дошкольников в процессе направленного обучения / Особенности развития и воспитания детей дошкольного возраста с недостатками слуха и интеллекта / Н.Д.Соколова; [ред. Л.П.Носковой] –М.: Педагогика, 1984. – С. 47-54.
7. Стребелева Е.А. Наглядно-действенное мышление умственно отсталых дошкольников / Е.А.Стребелева // Дефектология. –1991. - №3. –С. 77-82.

References

1. Bozhovich L.I. Lichnost i ee formirovanie v detskom vozraste / L.I.Bozhovich – М., 1968. – S. 46-52.
2. Vygotskiy L.S. Igra i ee rol v psichicheskom razvitii rebenka / L.S.Vygotskiy // Voprosy psihologii. –1996. - №6. – S.17-19.
3. Kuznetsova G.V. Nekotoryie osobennosti rechevogo razvitiya umstvenno otstalyih detey / G.V.Kuznetsova // Defektologiya. –1976. - №3. – S. 78-81.
4. Lubovskiy V.I. Razvitie slovesnoy regulyatsii deystviy u detey / V.I.Lubovskiy – М.,1978. – S. 27-28.
5. Lutsak A. Narodni Iгри yak zasib zbagachennya dityachoYi leksiki / A.Lutsak // Doshkilne vihovannya. –1997. - №4. – S.9-11.
6. Sokolova N.D. Razvitie igrovoy deyatelnosti umstvenno otstalyih doshkolnikov v protsesse napravlennoho obucheniya / Osobennosti razvitiya i vospitaniya detey doshkolnogo vozrasta s nedostatkami sluha i intelekta / N.D.Sokolova; [red. L.P.Noskovoy] –М.: Pedagogika, 1984. – S. 47-54.
7. Strebeleva E.A. Naglyadno-deystvennoe myishlenie umstvenno otstalyih doshkolnikov / E.A.Strebeleva // Defektologiya. – 1991. -№3. –S. 77-82.

Омельченко М.С. Організаційно-педагогічні умови реалізації корекційно-педагогічного потенціалу національної гри у спеціальному дошкільному закладі

У статті представлено теоретичний аналіз проблеми використання національної гри з метою корекції психофізичного розвитку розумово відсталих дошкільників, її вплив на різні сторони їхнього життя. Запропоновано методичні поради щодо використання національних ігор у навчально-виховній роботі з дітьми у спеціальному дошкільному закладі за роками навчання: проведення пропедевтичної роботи, ознайомлення з новими жанрами народної творчості, отримання основних відомостей про календарно-обрядові ігри. Визначено основні умови досягнення кращих результатів засвоєння розумово відсталими дітьми українських народних ігор та реалізації корекційно-розвивальних можливостей народної творчості: вивчення педагогами-дефектологами української мови та традицій, використання національних ігор у різних видах дитячої діяльності, проведення пропедевтичної роботи у процесі засвоєння дітьми народної творчості, ретельний відбір народних ігор відповідно до рівня знань та особливостей психофізичного розвитку розумово відсталих дошкільників, поширення кола використання народних ігор та залучення дітей до участі у них.

Ключові слова: корекційно-виховна робота, національні ігри, організаційно-педагогічні умови, розумово відсталі дошкільники.

Омельченко М.С. Организационно-педагогические условия потенциала национальной игры в специальном дошкольном учреждении

В статье представлен теоретический анализ проблемы использования национальной игры с целью коррекции психофизического развития умственно отсталых дошкольников, её влияние на различные стороны их жизни. Предложены методические советы касательно использования национальных игр в учебно-воспитательной работе с детьми в специальном дошкольном учреждении по годам обучения: проведение пропедевтической работы, ознакомление с новыми жанрами народного творчества, получение основных знаний про календарно-обрядовые игры. Определены основные условия достижения лучших результатов усвоения умственно отсталыми детьми украинских народных игр и реализация коррекционно-развивающих возможностей народного творчества: изучение педагогами-дефектологами украинского языка и традиций, использования национальных игр в разных видах детской деятельности, проведение пропедевтической работы в процессе усвоения детьми народного творчества, тщательный отбор народных игр в соответствии с уровнем знаний и особенностей психофизического развития умственно отсталых дошкольников, расширение круга использования народных игр и приобщение детей к участию в них.

Ключевые слова: коррекционно-воспитательная работа, национальные игры, организационно-педагогические условия, умственно отсталые дошкольники.

Omelchenko M. S. Organizational and pedagogical conditions for the implementation of the correctional and educational potential of the national game in special preschool institution

In the article there is introduced the theoretical analysis of the problem of the use of the national game with the purpose of the correction of psychophysical development of the mentally retarded children, its influence on the different sides of their life. There are proposed the method guides as to the use of the national games at special preschool institution in accordance with the years of studying: conducting the propaedeutic work, exploring the new genres of the folk art, obtaining the basic information about the calendar ritual games. There are defined the basic conditions for obtaining the best results by the mentally retarded children of the Ukrainian national games and realizing the correctional and developing opportunities of the folk art: learning by the teachers-defectologists of the Ukrainian language and traditions, using the national games in the different types of the children activities, conducting the propaedeutic work in the process of mastering the folk art, selecting thoroughly the national games according to their level of knowledge and peculiarities of the psychophysical development of the mentally retarded preschool children, widening the range of the national games used and attracting these children to participate in them.

Key words: correctional educational work, national games, organizational and pedagogical conditions, mentally retarded preschool children.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2014 р.

Статтю прийнято до друку 25.02.2014 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Дмитрієва І.В.

УДК 376 – 056.264 – 0 27.561 – 044.247

СТАН СФОРМОВАНОСТІ ТЕОРЕТИКО-КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ ІНТЕГРАЦІЇ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ І ПЕДАГОГІЧНОЇ СКЛАДОВИХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛОГОПЕДІВ

Пахомова Н. Г.

доктор педагогічних наук, доцент

На сучасному етапі інтенсивного розвитку соціально-політичного, економічного прогресу актуальним залишається підготовка висококваліфікованих і конкурентоспроможних корекційних педагогів, які володіють інтегрованими медико-психологічними і педагогічними знаннями, здатні самостійно приймати важливі рішення в ситуаціях вибору та надавати кваліфіковану допомогу. Дослідженню теоретичних основ і організаційно-методичних аспектів розвитку інтеграції знань в умовах професійної підготовки фахівців присвячені праці А. Беляєвої, В. Беспалько, С. Гончаренко, Ю. Жидецького, В. Ільченко, Я. Кміта, С. Клепко, Е. Коваленко, Л. Ломако, А. Павленко, О. Проказа, Н. Сабіров, В. Сисоєвої та ін. Інтегративність освітнього процесу, як один із базових факторів розвитку та розкриття потенційних можливостей особистості, знайшло своє відображення в роботах, присвячених підготовці вчителів у системі вищої освіти (В. Арнаутова, В. Беспалько, О. Бичкова, І. Богатова, В. Бондар, С. Дружилов, В. Ільїна, В. Синьов, Г. Селевко, Л. Спірін, М. Чапаєв, М. Шеремет, І. Яковлева та ін.). У даному аспекті особливого значення набуває застосування інтегративних медико-психологічних і педагогічних знань в процесі корекційно-логопедичної роботи, що забезпечує готовність логопеда до клінічного аналізу патологічних явищ, психолого-педагогічного аналізу особливостей психічного і мовленнєвого розвитку, підвищує ефективність та результативність діагностичної, реабілітаційної, пропедевтичної, корекційної та консультативно-просвітницької діяльності. Складність і багатогранність корекційної діяльності зумовлює необхідність детального вивчення теоретико-когнітивного компоненту інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових фахової підготовки логопедів з метою визначення основних аспектів активізації інтегративних знань. Тому метою є дослідження стану сформованості теоретико-когнітивного компоненту професійної підготовки як основи оволодіння інтегративними медико-психологічними і педагогічними знаннями і уміннями в процесі фахової підготовки логопедів. Завданнями є: визначення критеріїв і показників